

Kommunen og Hjemmet, som Mandens Arbejde for at erhverve til Hjemmets Underhold, er det selvfølgelig, at den berettiger hende til Deltagelse i det sociale og politiske Liv i Lighed med Manden, og at det altsaa er en Forsømmelse, naar Kvinden ikke tidligere har opfyldt den hende paalagte Forpligtelse, at være Manden en Medhjælp. Om Skylden for det ligger hos Manden eller hos Kvinden, er jo noget, der er af mindre Betydning nu, da Samfundet engang ved Mændenes Eneherredømme paa det sociale og politiske Omraade er bragt ud af Ligevægt, og det bliver altsaa det, Kvinden i Forening med Manden maa have Øjet fæstet paa.

At det er det økonomiske, der særlig har vakt Kvinden til Eftertanke, antyder Fru Nørhede derved, at hun anfører, »at Modstanderne af Kvindesagen lader en ung Pige sige, at hun har det meget bedre nu, end hvis hun selv skulde til at forsørge sig.« Da det jo er noget, der afhænger af den individuelle Opfattelse, er det selvfølgelig noget, ingen kan bestride hende, men hvad skal den Pige sige, som ingen Fader har til at betale sine Regninger, og som, takket være Mændenes Eneherredømme paa det sociale og politiske Omraade, ved deres Krigsførelse og mange andre Aarsager Aar for Aar i stedse større Omfang berøver Kvinderne deres naturlige Forsørger og altsaa paa den Maade berøver hende den Ægtemand, der skulde betale hendes Regninger?

Min Opfattelse af Kvindesagen er altsaa denne, at naar Kvinden nu, tvungen af Forholdenes Magt, er nødt til at søge selvstændigt Erhverv, saa er det ikke for derved i Ægteskabet at opnaa social og politisk Ligestillelse med Manden, da hendes Stilling som Hustru og Moder er tilstrækkelig dertil, men saa er det for at hun som ugift kan bevare sin Selvstændighed, og for at hun ikke, som under de nuværende Forhold, ofte maa betragte Ægteskabet som en Forsørgelsesanstalt.

J. M.

Kvinderne og Havebruget.

I en Artikel i nærværende Blad for 1. Januar har Bladets Redaktør paavist, hvilken overordentlig stor Betydning det vilde have for Opnaaelsen af et tilstrækkeligt Udbytte af vor Jord, at Havebruget Landet over blev sat i System, og hvilken Arbejds-mark der derved vilde aabne sig for Kvinderne.

Heri er jeg enig med den ærede Redaktør, og jeg tror endogsaa, at det vil være særlig heldigt for Landbokvinderne at tage fat paa Havebruget frem for paa noget andet Erhverv, fordi de, naar de har lært Havebrug, selv om de bliver gifte, ikke behøver at lægge deres faglige Virksomhed til Side, hvilket vistnok ellers ofte kan blive nødvendigt. Ved de fleste Hjem paa Landet findes jo en Have, og de gifte Kvinder vil derfor lige saa godt som de ugifte kunne have Nytte af de Fagkundskaber, de har erhvervet sig paa Havebrugets Omraade.

Foruden Frembringelsen af Haveprodukterne er der imidlertid en anden Side af Havevæsenet, hvorpaa jeg gerne vil henlede Opmærksomheden, som især vedrører Kvinderne i deres Egenskab af Husmødre, og det er *Forbruget* af Produkterne. Det er en Kendsgærning, at Havesager (Grøntsager), tillavet paa rette Maade, afgiver et baade sundt og billigt Næringsmiddel; men denne Kendsgærning lades alt for ofte upaaagtet.

Forbruget af Grøntsager her i Landet er sammenlignet med Forbruget i andre Lande overordentlig lille. Den eneste Havevæxt, vore Husmødre kan siges rigtig at have kastet deres Kærlighed paa, er Kartofler. Den benyttes tidlig og sildig baade i

Tide og Utide, og dog er dens Næringsværdi kun ringe i Sammenligning med andre Havevæxter. Bønder og Løg har f. Ex. større Næringsværdi. Løgenes skal endog være lige saa stor som Kødets.

At Grøntsager afgiver et *sundt* Næringsmiddel og for de fleste Mennesker er i Stand til at gøre et Maaltid mere velmagende, er let paaviseligt; men dog benyttes de kun lidt. En engelsk Læge undrede sig engang over, hvorfor Folk her til Lands mistede deres Tænder i saa tidlig en Alder og spurgte derfor, hvad vi da spiste. Efter at have faaet dette at vide, udbrød han: »Ja, men naar I holder saa meget af saltede og røgede Varer, hvorfor bruger I saa ikke dertil rigeligt med Grøntsager, som dog er velsmagende og let kan forskaffes, i Stedet for at ødelægge Eders Helbred?« Ja, hvorfor gør vi ikke det? — Den Levevis, hvorved man sætter sit Helbred overstyr, skulde man mene, det maatte være i enhver egen velforstaaede Interesse saa hurtig som muligt at komme bort fra.

Grøntsager er tillige et *billigt* Næringsmiddel og ved Brugen deraf kan der spares overordentlig meget i en Husholdning. Dette er erkendt i andre Lande som f. Ex. Tyskland og Frankrig, hvor Grøntsagerne ofte udgør den væsentligste Del af de mindre Bemidledes Maaltider. Hos os derimod nøjes man med at klage over, at det er saa dyrt at leve, men man søger ikke ved et større Forbrug af Grøntsager at forandre sin Levemaade saaledes, at den kan blive billigere. Man erkender i Teori, men ikke i Praxis, at den Skilling, der er sparet, er lige saa god som den, der er fortjent.

Nu ved jeg vel, at der er dem, der paastaar, at vort Forbrug af Grøntsager er saa lille, fordi vort Land ligger saa højt imod Nord. Erfaringen viser, siges der, at jo højere man kommer mod Nord, desto mindre bliver Forbruget af Grøntsager, og det er, fordi der fordres mere nærende Kost jo koldere Klimaet er. At vort Forbrug af Grøntsager er lille, og at vort Land ligger nordligere end Tyskland og Frankrig, er rigtigt nok; men deraf følger dog ikke uden videre, at vort Forbrug af Grøntsager ikke kan og bør betydelig forøges. Er vore Somre end ikke saa varme, saa er vore Vintre til Gengæld ikke saa kolde som Tysklands, saa det turde dog være tvivlsomt, om det er Klimaet, der bærer Skylden for vort ringe Forbrug af Grøntsager. Vort overordentlig store Forbrug af Kartofler synes heller ikke at tyde paa, at det er Trangen til mere nærende Kost, der udelukker Forbruget af andre Havesager, eftersom flere af disse, som foran anført, har større Næringsværdi end Kartoflerne.

Grunden til vort ringe Forbrug af Grøntsager maa vistnok søges andre Steder, og jeg er tilbøjelig til at antage, at den nærmest maa søges deri, at vi danske er et konservativt Folkefærd, hvem det koster stor Overvindelse at give slip paa det gamle tilvante og tage fat paa noget nyt. Hvad man en Gang er bleven vant til, det holder man sig til, enten det saa er godt eller daarligt. Det har saaledes ofte undret mig, hvor vanskeligt det kan være her i Landet at faa indført en ny Sort Grøntsager, selv om den er mange Gange bedre end de gamle kendte Sorter. Som et Exempel herpaa skal jeg blot nævne en Vare